

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA STATÜ ARAYIŞI: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİ GEÇİCİ ÜYELİĞİ (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)*

Doktora Öğr. İbrahim Kumek
İstanbul Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
ORCID: 0000-0003-2096-159X

Öz

Devletler uluslararası politikada güç arayışında oldukları gibi, aynı zamanda statü arayışındadırlar. Uluslararası örgütlerde etkin roller üstlenmek arzu ettikleri statüye ulaşmalarında önemli bir pratiktir. Bu çalışmada, Türkiye'nin 1951-52, 1954-55, 1961 ve 2009-2010 dönemlerinde üstlendiği Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) geçici üyeliklerinin temel motivasyonu sorgulanmaktadır. Uluslararası sistemin yapısı, devletin görece güç kapasitesi, tehdit alguları ve karar vericilerin dış politika yönelimleri dikkate alınarak, Türkiye'nin üyelik dönemlerindeki seçim kampanyalarına, oy tercihlerine ve performanslarına bakılmaktadır. İlk üç dönemde 'Batı kampının eşit ve saygın bir üyesi' ve 'iyi ve yararlı bir müttefik' olarak görülme, 2009-2010 döneminde ise 'merkez ülke' ve 'oyun kurucu' olma arzularının temel motivasyonu teşkil ettiği iddia edilmektedir. Her iki dönemde statü kimliğini oluşturan 'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma' hedefi süreklilik gösterirken, medeniyet tasavvurunda farklılıklar tespit edilmiştir. Konstrüktivist yaklaşım çerçevesinde konuyu tarihsel, yapısal ve sosyal bağlamı içinde değerlendirerek Türk dış politikasının farklı dönemlerini karşılaştırması bakımından literatüre katkı sağlanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: BM Güvenlik Konseyi, Ontolojik güvenlik, Statü arayışı, Türk dış politikası, Tanınma pratikleri

Status-seeking In Turkish Foreign Policy: Non-permanent Membership of the United Nations Security Council (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)

Abstract

States seek power in international politics, but they also seek status. Taking on effective roles in international organizations is an important practice in achieving the status they desire. In this study, the basic motivation of Turkey's non-permanent membership to the United Nations Security Council (UNSC) in 1951-52, 1954-55, 1961 and 2009-2010 periods is questioned. Considering the structure of the international system, the relative power capacity of the state, threat perceptions and foreign policy orientations of decision makers, in this study the election campaigns, voting preferences and performances of Turkey during the membership periods are examined. It is claimed that the main motivation was to be seen as an 'equal and respected member of the Western camp' and a 'good and useful ally' in the first three periods, and to be a 'centre state' and 'order-building actor' in the 2009-2010 period. The goal of 'reaching the level of contemporary civilizations', which constitutes the status identity in both periods, is continuous; however differences in the conception of civilization have been identified. Within the framework of the constructivist approach, it contributes to the literature in terms of comparing different periods of Turkish foreign policy by evaluating the issue in its historical, structural and social context.

Keywords: UN Security Council, Ontological security, Status-seeking, Turkish foreign policy, Recognitive practices

* Makale geliş tarihi: 27.05.2021
Makale kabul tarihi: 20.10.2021
Erken görünüm tarihi: 13.04.2022

Türk Dış Politikasında Statü Arayışı: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Geçici Üyeliği (1951-52, 1954-55, 1961, 2009-2010)

Giriş

Devletler güç açısından tanımlanan çıkarlarını maksimize etmenin ötesinde, uluslararası toplumda arzu ettikleri statü kimliklerinin diğer devletler tarafından kabul görmesi için mücadele etmekte, çeşitli tanınma pratikleri sergilemektedirler. Bu çalışmada ‘uluslararası toplumda aktörlerin sahip oldukları belirli roller ve nitelikler üzerinden sosyal etkileşimler yoluyla sosyal statü bağlamında hiyerarşik bir düzen oluşturduğu’ varsayımı kabul edilmektedir. Devletler sadece belirli materyal güç unsurlarına sahip olmaları itibarıyla değil, edindikleri statü bakımından da farklılaşırlar. Bu noktada ‘güç mücadelesi’ yaklaşımının¹ yanı sıra ‘statü mücadelesi’ yaklaşımı, disiplinin kuramsal ve kavramsal açıdan zenginleşmesini sağlayacaktır.

Statünün ne olduğu, nasıl ve hangi motivasyonlarla, araçlarla ve stratejilerle elde edildiği soruları son yıllarda araştırmacıların dikkatini çekmektedir (Paul vd., 2014; Røren ve Beaumont, 2019; Duque, 2018; Pedersen, 2018; Neumann ve De Carvalho, 2015; Freedman, 2016; Renshon, 2017; Ward, 2017; Wohlforth vd., 2017; Larson ve Shevchenko, 2019; Murray, 2019). Uluslararası ilişkilerde statü temelli analizler geliştiren yazarlar güç geçişi, savaşlar ve askeri müdahaleler, yükselen güçlerin dış politika davranışları, küçük devletlerin dış politikası, gelişmiş silah sistemlerinin tedariki ve uluslararası kuruluşlara katılım konularına odaklanmışlardır (Götz, 2020: 229).

Bu çalışmada, Türkiye’nin 1951-52, 1954-55, 1961 ve 2009-2010 dönemlerinde üstlendiği Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) geçici üyelikleri konusu statü mücadelesi yaklaşımı çerçevesinde incelenmektedir. Türkiye’nin söz konusu üyelikleri, statü kimliğini oluşturan ‘muasır medeniyetler seviyesine ulaşma/Batılı devlet olma’ arzusu temelinde bir statü arayışı olarak değerlendirilmektedir. Statü arayışı devletlerin sosyal statüdeki yerlerini yükseltmek için geliştirdikleri strateji ve eylemleri ifade eder (Neumann

1 Güç mücadelesi yaklaşımı Realist kuramın temel açıklama modelini oluşturmaktadır. Konu hakkında öncü bir çalışma olarak bkz. (Morgenthau, 1948).

ve De Carvalho, 2015: 5; Wohlforth vd., 2017: 528). Çalışmada, Türkiye'nin statü arayışlarından biri olarak görülen BMGK geçici üyeliklerinin hangi motivasyondan kaynaklandığı sorusu sorulmaktadır. Türkiye'nin 'ontolojik güvenlik' elde etmeye dönük statü arayışı Konstrüktivist (İnşacı) yaklaşım çerçevesinde sosyal, yapısal, düşünsel ve tarihsel boyutlarıyla ele alınmaktadır. Soğuk Savaş döneminin iki kutuplu yapısı içerisinde 'Batı kampının eşit ve saygın bir üyesi' ve 'iyi ve yararlı bir müttefik' olarak görülme arzusunun; 2000'li yıllarda ise uluslararası sistemin yapısında gerçekleşen dönüşüm sonucu çok kutuplu bir sürece evrilen ortamda yükselen bir güç olarak 'merkez ülke' ve 'oyun kurucu' olma arzularının temel motivasyonu teşkil ettiği iddia edilmektedir. Her iki dönemde 'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma' hedefi süreklilik gösterirken, medeniyet tasavvurunda farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışmada uluslararası sistemin yapısı, göreceli güç kapasitesi, tehdit algıları ve karar vericilerin yönelimleri dikkate alınmakta; üyelik seçimleri, oy verme davranışları ve performansları üzerinden karşılaştırma yapılmaktadır.

Literatürde Türkiye'nin BM'ye katılımı, örgüt içerisindeki faaliyetleri ve konumu üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Ancak BMGK üyeliğine odaklanan az sayıda çalışma mevcuttur. Balcı ve Hazar (2020), Türkiye'nin 1950'li yıllardaki üç üyelik dönemini, oy tercihlerini ve performansını, Balcı ve Duman (2021) Türkiye'nin 1948 dönemi için üyelik başvurusunu, Balcı ve Akçalı (2021) 1953 seçimlerinde seçim bölgesi değişikliğini; Göğüş (2008), Aral (2009), Kirecci (2009), Ilgit ve Özkececi-Taner (2014) 2009-2010 dönemini incelemişlerdir. İlk üç dönemi ele alan çalışmalar ABD'nin Türkiye'nin üyeliği üzerine etkilerine odaklanmışken, 2009-2010 dönemini ele alan çalışmalarda kavramsal ve kuramsal çerçeve eksik ve yetersizdir; konuya daha ziyade güncel olması itibarıyla yaklaşmıştır. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan farklı ve özgün yanı; Türkiye'nin Konsey geçici üyeliklerini statü temelli kuramsal bir çerçevede bütünlüklü ele alması, konuya kapsamlı ve alternatif bir bakış açısı getirmesi, konuyu tarihsel, yapısal ve sosyal bağlamı içerisinde değerlendirerek 1950'li yıllar ile 2000'li yıllardaki Türk dış politikasının yönelimi hakkında karşılaştırma imkanı sunmasıdır. Bu bakımdan literatüre katkı sağlanırken, yeni çalışmalar için de tartışma zemini oluşturulmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde, uluslararası ilişkilerde statü, itibar ve prestij kavramları tanımlanmakta, sosyal statünün nitelikleri belirtilmekte, literatürdeki üç yaklaşım biçimi değerlendirilmekte ve çalışmada hangi yaklaşımın neden benimsendiği açıklanmaktadır. İkinci bölümde, Türkiye'nin BMGK geçici üyeliği dönemleri ele alınmakta, seçim kampanyaları üzerinde durulmaktadır. Üçüncü bölümde, Türkiye'nin görev yaptığı dönemlerde oy verme davranışları ve performansları konu edilmektedir. Dördüncü bölümde, Türkiye'nin üyelik dönemleri tarihsel, yapısal ve sosyal bağlamda Konstrüktivist çerçevede ele alınmakta; statü kimliğinde, üyelik motivasyonunda ve referans grubundaki

değişiklikler izah edilmektedir. Sonuç bölümünde ise, çalışmanın genel değerlendirmesi yapılmakta ve çıkarımlarda bulunmaktadır.

1. Uluslararası İlişkilerde Statü: Kavram ve Yaklaşımlar

Türkiye'nin Soğuk Savaş dönemi ve sonrasındaki statü arayışını BMGK üyelikleri özelinde incelemeye geçmeden önce, statü kavramına ve uluslararası ilişkilerde statü mücadelesine dair yaklaşım biçimlerine kısaca bir açıklama getirmek gerekir. Statü, itibar ve prestij kavramları birbirlerinin yerine kullanıldığında anlam karmaşasına yol açmakta ve kavramsal belirsizliğe neden olmaktadır. Söz konusu kavramların açık ve net biçimde tanımlanması ve birbirlerinden ayrı biçimde ele alınmaları analitik açıdan yarar sağlayacaktır.

İtibar (*reputation*) kavramı bir aktörün geçmiş eylemlerine dayalı olarak herhangi bir özelliği veya davranışsal eğilimi hakkındaki inancı ifade etmektedir. Devletler çeşitli bakımlardan itibara sahip olabilirler. Örneğin insani yardım ve bağış sağlamaları, arabulucu olmaları, barış inşasına katkıda bulunmaları, anlaşmalara riayet etmeleri, savaşlar sırasında gösterdikleri kararlılık ve direnç veya iyi bir müttefik olarak görülmeleri açısından itibarlı olabilirler. Prestij (*prestige*) bir aktörün olumlu bir özelliğine dair ün ve saygınlık kazandığı inancıdır. Bu bakımdan itibar ile yakın anlamlıdır (Dafoe vd., 2014: 374-75). Statü (*status*) kavramı ise bir aktörün belirli bir sosyal yapıda bireysel ve sosyal rollerine bağlı olarak kendisine atfedilen hiyerarşik konumu, pozisyonu, mevkiyi ifade eder (Dafoe vd., 2014: 374- 75; Renshon, 2017: 33-35; Duque, 2018: 578-79; Larson ve Shevchenko, 2019: 3; Larson, 2021).

İtibar, prestij ve statü birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Bir aktörün itibar veya prestij kaybı ya da kazanımı sosyal statüsünü de etkileyecektir. Yüksek statüsü ise başlı başına bir itibar ve prestij kaynağıdır. Statü kaybı bir aktörün sahip olduğu sosyal statünün gereklerini yerine getir(e)mediğinde, bu yönde yeterli kabiliyetlere sahip ol(a)madığında ve diğerleri tarafından 'tanınmadığında' gerçekleşmektedir. Bu noktada itibar ve prestijin faillik ile ilişkili olduğu, statünün ise hem failliği hem de sosyal yapıyı içerdiği söylenebilir (Dafoe vd., 2014: 376).

Statü kavramı konumsal, algısal, sosyal, ilişkisel ve öznelarası bir içerik taşımaktadır (Neumann ve De Carvalho, 2015: 7; Wohlforth vd., 2017: 527-28, Renshon, 2017: 33-37; Duque, 2018: 580; Murray, 2019; Larson, 2021). Zira statü bir aktörün sosyal bir yapıda diğerlerine kıyasla yerini ifade etmekte, kendisine ve diğerlerine dair algıları ve inançları barındırmakta ve sosyal ilişkiler yoluyla belirlenmektedir. Statü atfedilen bir değerdir. Devletlerin sosyal statüsü 'tanınma pratikleri' (*recognitive practices*) yoluyla oluşmakta ve değişkenlik gösterebilmektedir (Freedman, 2016: 804; Wohlforth vd., 2017: 528).

Devletler kapasiteleri ölçüsünde belirli materyal güç unsurlarına sahip olabilirler, ancak bu onlara başlı başına bir statü sağlamaz.² Bir aktörün arzu ettiği statüyü elde etmesi için o statüye özgü sembol, davranış ve ritüellere (statü belirteçleri) sahip olması gereklidir, ancak yeterli değildir. Esas olan diğerleri tarafından ‘tanınması’ (*recognition*) ve kabul görmesidir (Freedman, 2016: 800; Duque, 2018: 580; Murray, 2019: 46; Larson, 2021). Sözelimi Kuzey Kore’nin nükleer silahlara sahip olması onu büyük güç statüsüne sokmamakta hatta uluslararası toplumda düşük statülü nitelermelere maruz bırakmaktadır (örneğin haydut devlet söylemi) (Duque, 2018: 578). Bir devletin büyük güç statüsüne sahip olabilmesi için onun kimliğinin diğer büyük güç olarak kabul edilen devletler (aynı statü grubu üyeleri) tarafından tanınması gerekir. Tanınma, sosyal pratikler yoluyla gerçekleşir. Örneğin büyük güç statüsü açısından bir devlet diğer ‘büyük güçler’ tarafından uluslararası barış ve güvenlik konularında dikkate alındığında, ilgili kurumlarda etkin ve belirleyici bir pozisyona sahip olduğunda, talepleri ve çekinceleri öncelikli olarak hesaba katıldığında büyük devlettir. Bu nedenle statü niteliklerini sadece materyal güç kapasitesine bağlamak indirgemeci bir yaklaşımdır (Renshon, 2017: 140- 48; Duque, 2018: 579-81; Murray, 2019: 57-65).

Belirli bir statüye dair sembollere sahip olan, ancak diğer aktörler tarafından arzu ettiği statü kimliği tanınmayan aktörler statü endişesi, memnuniyetsizliği yaşarlar (Renshon, 2017: 54-55). Bu durum o aktörün ‘ontolojik güvensizlik’ yaşamasına ve revizyonist ya da saldırgan eylemlerde bulunmasına neden olabilmektedir (Murray, 2019: 49-50, 78-80). Renshon, devletlerin uluslararası statülerini geliştirmelerinin bir yolu olarak çatışma başlatabileceklerini iddia etmektedir (2017: 52-54).

Uluslararası ilişkilerde statü mücadelesine odaklanan çalışmalarda üç temel yaklaşım biçimi söz konusudur. Rasyonalist-araçsalcı yaklaşımı kullanan yazarlar devletlerin statü kazanma arzusunun stratejik ve araçsal motivasyondan kaynaklandığını öne sürmektedirler (Volgy vd., 2011; Renshon, 2017; Pedersen, 2018; Khong, 2019). Örneğin Renshon (2017: 33, 47-50, 54-55) yüksek statünün devletlere sağladığı maddi faydalara ve imkanlara dikkat çekerek devletlerin nüfuzlarını artırmak için statü peşinde koştuklarını iddia etmektedir. Yüksek statüye sahip devletler uluslararası politik, ekonomik ve güvenlik meselelerini kendi çıkarları çerçevesinde etkileme ve dönüştürme imkanına sahiptir. Rasyonalist yaklaşım bir devletin arzu ettiği uluslararası statüye ulaşmak için maliyet ve riskleri hesaba katarak en makul yolu izleyeceğini varsaymaktadır.

Sosyal kimlik teorisinden (*social identity theory*) yararlanan Larson ve Shevchenko (2010; 2014; 2019) statü arzularının ‘öz-saygı’ talebinden

2 Örneğin büyük güç statüsünün belirteçlerinden biri olan nükleer silahlara, uçak gemilerine veya uzay programına sahip olmak.

kaynaklandığını belirterek sosyal-psikolojik yaklaşımı benimsemektedirler. Sosyal kimlik, bir sosyal gruba olan aidiyet bilincini ve o gruba atfedilen değer ve duygusal önemi ifade etmektedir. Larson ve Shevchenko'ya göre, devletler statü elde etmek için üç farklı stratejiyi (kimlik yönetimi stratejileri) kullanmaktadırlar: sosyal hareketlilik, sosyal rekabet ve sosyal yaratıcılık. Bu stratejilerin tercihi ise statü hiyerarşisinin geçirgenliğine, istikrarına ve meşruiyetine bağlıdır (Larson ve Shevchenko, 2019: 5-14; Larson, 2021). Sosyal hareketlilik (*social mobility*), bir devletin yüksek statüye sahip devletler safına yükselmesi için onların değerlerini, kurumlarını ve uygulamalarını çeşitli açılardan benimsemesi stratejisidir (Larson ve Shevchenko, 2010: 71; 2014: 38-39; 2019: 6-7; Larson, 2021). Sosyal rekabet (*social competition*) stratejisi bir devletin arzu ettiği statüye yükselmek için aşırı silahlanma, nüfuz alanları oluşturma, askeri müdahaleler gibi davranışlar sergileyerek tanınma talep etmesidir. Bu strateji arzu edilen statü kulübünün yeni üyelere geçirgen olmaması, istikrarsız ve gayrimeşru olduğu durumlarda söz konusudur (Larson ve Shevchenko, 2010: 72-74; 2014: 39-40; 2019: 7-11; Larson, 2021). Buna karşın Ward (2017: 824), devletler arasındaki sosyal rekabetin her durumda jeopolitik rekabeti tetiklemeyeceğini belirtmektedir. Sosyal yaratıcılık (*social creativity*) ise statü grubunun geçirgen olmaması ancak istikrarlı ve meşru olduğu durumda, bir devletin niş stratejilerle (yeni normlar, rejimler, kurumlar ve kalkınma modeli teşvik etmek, diplomatik girişimlerde bulunmak vs.) ya da olumsuz görülen bir özelliğini olumlu duruma dönüştürerek diğer devletlere kıyasla üstün bir konum elde etmeye çalışmasıdır (Larson ve Shevchenko, 2010: 72-74; 2014: 39-40; 2019: 11-14; Larson, 2021).

Konstrüktivist (İnşacı) yaklaşımdan yararlanan yazarlar ise statü hiyerarşilerinin ve kimliğin sosyal inşasına ve düşünsel temellerine odaklanırlar (Hopf, 2002; Clunan, 2009; Jones, 2014; Murray, 2019). Örneğin yükselen güçlere odaklanarak kapsamlı bir model geliştiren Murray, devletlerin statü arzularının 'ontolojik güvenlik' ihtiyacından kaynaklandığını iddia etmektedir. Ona göre, yükselen güçler anarşik sosyal belirsizlik ortamında sosyal etkileşimler yoluyla öznelerarası inşa olunan kimliklerini güvence altına almak için yerleşik güçler -Öteki- tarafından tanınmasını sağlamaya çalışmaktadırlar (Murray, 2019: 11-18, 33-35, 39-40). Yükselen gücün kimliği yerleşik güçler tarafından tanındığında meşru güç statüsüne ulaşır, yanlış tanınma (*misrecognition*) durumunda ise çatışmacı ve saldırgan dış politika girişimlerinde bulunabilir (Murray, 2019: 49-50, 78-80).

Her üç yaklaşımda statü kavramına ve özelliklerine dair ortak görüşler söz konusudur. Farklılaşan unsur statü arayışının temel motivasyonları hakkındadır. Başka bir deyişle statü arzularının neden kaynaklandığına dair farklı açıklamalar yapılmıştır. Bu çalışmanın yazarına göre, Türkiye'nin statü kimliğinin özünde 'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma/Batılı devlet olma' hedefi yer

almaktadır. Osmanlı imparatorluğunun 19. yy'daki modernleşme girişimlerinden, Cumhuriyet dönemindeki reformlara ve Türkiye'nin AB'ye dahil olma hedefine uzanan süreklilik boyunca Türkiye'nin statü arayışının 'ontolojik güvenlik' ihtiyacından kaynaklandığı kabul edilmektedir.³ Bu noktada Konstrüktivist yaklaşım çerçevesinde konuya yaklaşılmaktadır. Konu hakkında maddi boyuta odaklanan çalışmalara alternatif olarak sosyal, tarihsel, düşünsel ve yapısal dinamiklere odaklanılarak literatüre katkı sağlamak hedeflendiğinden bu yaklaşım tercih edilmiştir.

Kimliğin diğer devletler (özelde Batılı devletler ve büyük güçler) tarafından tanınma arzusu çeşitli stratejilerin, araçların ve pratiklerin (tanınma pratikleri) sergilenmesini mümkün kılmıştır. BMGK uluslararası politikada sorumlulukları ve yetkileri bakımından en üst düzey organ olması itibarıyla bir statü kulübü olarak düşünülebilir. Türkiye'nin statü arayışı olarak BMGK geçici üyeliklerini konu edinen bu çalışmada, arzu edilen kimliğin tanınması noktasında oy verme davranışlarına ve performanslara bakılmaktadır. Uluslararası sistemin yapısı, devletin görece güç kapasitesi, tehdit algıları ve karar vericilerin dış politika yönelimleri de dikkate alınarak ilerleyen bölümlerde değerlendirmeler yapılacaktır.

2. Türkiye'nin BMGK Geçici Üyeliği Dönemleri

BM Şartı'nda belirtildiği üzere, Güvenlik Konseyi uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanmasında, herhangi bir anlaşmazlık konusunda araştırma ve çözüm önerileri tavsiye etmede, herhangi bir tehdidin varlığını belirlemede ve gereken önlemlerin alınmasını tavsiye etmede, saldırganlığı önlemek veya durdurmak için güç kullanımını içermeyen önlemleri uygulamaya çağırma, gerektiğinde saldırgan devletlere karşı askeri eylemlerde bulunmada yetkili kılınmıştır. Konseyin kararları (tavsiyeler hariç) bağlayıcı niteliktedir (Charter of the United Nations, VI, VII, VIII, XII. Bölümler). Bu bakımdan uluslararası siyasetin işleyişinde kilit bir öneme sahiptir.

ABD, Rusya, Çin, İngiltere ve Fransa Güvenlik Konseyi'nin dâimi üyeleridir ve veto hakkına sahiptirler. BMGK, 1963'ten önce 5 dâimi ve 6 geçici üye olmak üzere 11 üyeden oluşmaktaydı. Başlangıçta resmen belirlenmesi de geçici üye sandalyelerinin tahsisinde zamanla şu anlayış ortaya çıkmıştır: Latin Amerika'dan iki, Orta Doğu, Doğu Avrupa, Batı Avrupa ve İngiliz Milletler Topluluğu'ndan birer tane (Malone, 2000: 4). 17 Aralık 1963'te kabul edilen BM Genel Kurulu kararı uyarınca, geçici üye sandalyeleri coğrafi esasa göre şu şekilde dağıtılmaktadır: Afrika ve Asya devletleri için beş, Doğu Avrupa

3 Ontolojik güvenlik yaklaşımı hakkında bkz. (Mitzen, 2006). Yaklaşımı Türkçe akademik literatüre tanıtan bir çalışma olarak bkz. (Rumelili ve Adısönmez, 2020).

devletleri için bir, Latin Amerika ve Karayip devletleri için iki, Batı Avrupa ve diğer devletler için iki (United Nations, *A/RES/1991 (XVIII)*). 1963'ten bu yana beş dâimi ve on geçici üye olmak üzere 15 üyeden oluşan Konsey'de, bir konuda karar vermek için en az dokuz üyenin oyu gerekmektedir (Charter of the United Nations, VI. Bölüm). Bu noktada geçici üyelerin oy tercihleri önem kazanmaktadır. Geçici üyeler, Ekim ayında yapılan seçimler sonucunda belirlenir ve Ocak ayından başlayarak iki yıl hizmet verirler. Geçici üyeler, BM Genel Kurulu tarafından üçte iki çoğunluk oyuyla seçilirler. Görev sürelerinin sona ermesinin ardından, müteakip yıl için yeniden seçilemezler.

Konsey'deki geçici üyelerin kararların alınmasında ne kadar etkin oldukları tartışmalıdır. Dönüşümlü Konsey başkanlığını üstlendiklerinde ve Konsey'in yardımcı organlarına başkanlık ettiklerinde gündem belirlemede etkili olabilirler. Bunun yanı sıra, karar taslaklarını sunmada ve oylamada rol üstlenirler. Özellikle usul ve yönetime ilişkin konularda ve karar taslaklarını oylamada önem kazanırlar. Zira her oy söz konusu taslağın meşruiyetini artırıcı niteliktedir (Todd, 1969: 63).

Türkiye, BMGK'de 1951-1952, 1954-1955, 1961 ve 2009-2010 yılları olmak üzere üç dönem ve bir yarı dönem görev yapmıştır. 1950, 1953 ve 1959'da yapılan seçimlerde Demokrat Parti (19., 20. ve 23. Hükümetler), 2008'de yapılan seçimlerde ise Adalet ve Kalkınma Partisi (60. Hükümet) iktidarda bulunmaktaydı. 1959'daki seçimlerde Türkiye ve Polonya 49. tur sonunda seçilemeyince anlaşmaya varmışlardır. Buna göre, 1960'ta Polonya, 1961'de ise Türkiye görev yapmayı kabul etmiştir (Balci ve Hazar, 2020: 1). 1951-52 ve 1954-55 dönemlerinde Adnan Menderes başbakanlık görevindeyken, 1961 döneminde 27 Mayıs 1960'ta gerçekleşen darbe neticesinde askeri yönetim iktidarda bulunmuştur. 2009-2010 döneminde ise Recep Tayyip Erdoğan başbakanlık görevinde bulunmuştur (bkz. https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukümetler.html).

Tablo 1: Türkiye'nin BMGK Geçici Üyeliği Seçimleri

Üyelik Dönemleri	Üyelik Seçimleri	Verilen Oy	Hükümet
1951-52	7 Ekim 1950 (14 tur)	Türkiye: 53 Lübnan: 4	Menderes H. (DP)
1954-55	23 Eylül 1953 (8 tur)	Türkiye: 40 Polonya: 19	Menderes H. (DP)
1961	12 Aralık 1959 (50 tur)	Anlaşmalı Dönem	Askeri Yönetim
2009-2010	17 Ekim 2008 (1 tur)	Türkiye: 151 Avusturya: 132 İzlanda: 87	Erdoğan H. (AKP)

1950 öncesinde iki defa Konsey üyesi olmaya çalışan, ancak başarısız olan Türkiye, Mart 1950'de yeniden seçim kampanyasına başlamıştır.⁴ Bilhassa Arap ülkeleri ve Latin Amerika ülkeleri arasında lobicilik faaliyetleri yürüten Türkiye, 29 Eylül 1950'de Genel Kurul'da yapılan (5. Oturum) 12 tur seçimlerde Lübnan ile rekabet etmiş, ancak gerekli üçte iki çoğunluğu elde edememiştir.⁵ 7 Ekim 1950'deki seçimde ise 53 oy alarak (Lübnan 4 oy) Ortadoğu bölgesinden Konsey üyeliğine seçilmiştir (Balci ve Hazar, 2020: 2).

Türkiye 1953'te yeniden Konsey üyeliği için adaylığını ilan etmiştir, ancak bu kez Doğu Avrupa bölgesine ayrılan koltuk için yarışmıştır. Sovyetler Birliği (SSCB) ve Doğu Avrupa ülkeleri tarafından eleştirilse de Türkiye, hem Avrupa hem de Asya kıtasında toprakları olduğunu iddia ederek adaylığını meşrulaştırmıştır. 23 Eylül'de (8. Oturum) Polonya ve Filipinler ile yarışan Türkiye 8. tur sonunda 40 oy alarak Konsey üyeliğine yeniden seçilmiştir (Balci ve Hazar, 2020: 2-3).

1959'da bir kez daha adaylığını koyan Türkiye, Polonya ile oldukça çekişmeli bir yarışa girmiştir. 12 Ekim, 13 Ekim, 19 Ekim ve 17 Kasım 1959 tarihlerinde yapılan (14. Oturum) seçimlerde 49 tur sonunda her iki aday da üçte iki çoğunluğu (54 oy) yakalayamamıştır. Yarış sırasında ABD ve SSCB'nin de ülkelere baskı yaptıkları ve kendi müttefiklerinin seçilmesi için uğraştıkları görülmektedir. 12 Aralık 1959'da varılan anlaşmaya göre, Polonya 1960, Türkiye ise 1961 yılı için Konsey'de görev yapmayı kabul etmiştir (Balci ve Hazar, 2020: 3-4).

1961'deki geçici üyeliğinden sonra, 1976'da adaylığını koysa da Konsey üyeliğine seçilemeyen Türkiye,⁶ ancak 47 yıl sonra 17 Ekim 2008'de yapılan seçimde (63. Oturum) ilk turda geçici üye olmayı başarmıştır. 'Batı Avrupa ve Diğerleri' bölgesi için Avusturya ve İzlanda ile yarışan Türkiye yoğun diplomatik faaliyetleri sonucu 192 ülkeden 151'inin oyunu almayı başarmıştır (Aral, 2009: 151; Kirecci, 2009: 3).

Bu dönemde AKP hükümeti, Konsey üyeliğine seçilmek için Afrika, Latin Amerika, Karayipler ve Pasifik ülkeleri nezdinde etkin diplomatik ve ekonomik faaliyetler yürütmüştür. 2006-2008 yılları arasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Dışişleri Bakanlığı görevlerinde bulunan Abdullah Gül ve Ali Babacan ile Başdanışman Ahmet Davutoğlu, 150'den fazla ülkenin resmi yetkilileriyle görüşmeler yapmış, pek çok ülkede diplomatik temsilcilikler faaliyete geçmiş,

4 Türkiye 12 Ocak 1946'da ve 19 Kasım 1946'da yapılan seçimlerde sadece 1 oy alarak başarısız olmuştur. Türkiye'nin bu seçimleri kaybetmesini ABD'nin Soğuk Savaş dönemi politikalarına ve tercihlerine bağlayan bir çalışma olarak bkz. (Balci ve Duman, 2021).

5 Bu dönemde 60 ülke BM Genel Kurulu üyesidir.

6 21 Ekim 1976'da yapılan seçimde Türkiye sadece 1 oy almıştır.

az gelişmiş ve küçük ülkelere ekonomik desteklerde ve kalkınma yardımlarında bulunulmuş, çeşitli anlaşmazlıklarda (İsrail/Filistin, İsrail/Suriye) arabuluculuk rolü üstlenilmiş ve ikili ve çok taraflı diplomatik zirvelere ev sahipliği yapılmıştır (Göğüş, 2008: 40-41; Aral, 2009: 153-55; Kirecci: 2009: 4-7; Ilgit ve Ozkececi-Taner, 2014: 187-88). Türkiye, 2005-2007 arasında yaklaşık 250 milyon dolar insani yardım faaliyetlerinde bulunmuş, 2007’de resmi ve özel sektör kalkınma yardımları ise toplamda yaklaşık 2,5 milyar doları bulmuştur (Gül, 2007: 15).

Cumhurbaşkanı Gül (2007: 14-16), Türkiye’nin farklı kültür ve coğrafyalara ait olmasını, coğrafi konumunu ve enerji kaynaklarına yakın oluşunu, terörizm ve kalkınma gibi konulardaki tecrübesini öne çıkararak Güvenlik Konseyi’ndeki üyeliğinin yakın çevresi ve dünya için fark yaratacağını vurgulamıştır. Verilen 151 oy, Türkiye’nin bu dönemde uluslararası toplumdaki itibar ve prestijini göstermesi açısından anlamlıdır. Gül, Türkiye’ye verilen desteği uluslararası toplumun güven ve dostluğunun bir yansıması olarak görürken; Erdoğan, ülkenin uluslararası siyasette artan ağırlığına işaret etmiştir. Babacan, Türkiye’nin kendine özgü bakış açısı geliştireceğini ve dünyanın takdirini kazanmaya çalışacaklarını belirtmiştir. Davutoğlu ise, aktif siyaset izlemeye çalışarak fark yaratacaklarını ifade etmiştir (Hürriyet, 2008; CNN Türk, 2008; Dünya, 2009; Aral, 2009: 154-5; Kirecci, 2009: 7).

3. Türkiye’nin BMGK Kararlarındaki Oy Verme Davranışı ve Performansı

Türkiye’nin BMGK’de oy verme davranışının analizi, onun üyelik motivasyonunun anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Hangi konularda ne tür oy kullandığı ve başta ABD olmak üzere diğer dâimi üyelerle karşılaştırıldığında benzerlik oranı Türk dış politikasının yönelimi hakkında bilgi verecektir.

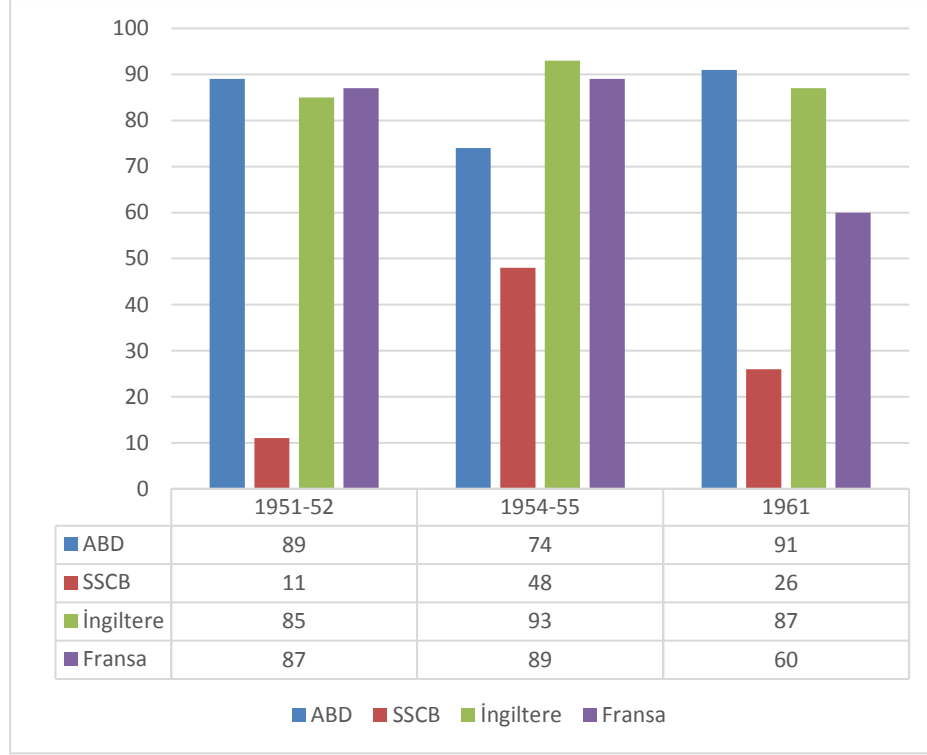
Oy verme davranışının analizinin belirli güçlü ve zayıf yönlerinden söz edilebilir. Devletlerin hangi yönde oy kullandıkları tutumlarının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Ancak her konuda bu geçerli değildir. Kullanılan oyların ardındaki hedefler, niyetler ve dış etkenler oldukça karmaşık bir ilişkiler yumağıdır. Devletlerin hangi konularda nasıl pozisyon takındıkları, nasıl karar verdikleri, neden belli bir yönde tercihte buldukları ve diğer üyelerin ne derece etkide buldukları sorularına net cevap vermek mümkün değildir (Todd, 1969: 62). BMGK geçici üyelerinin oy verme davranışlarına ilişkin literatürde, iki süper gücün ne derece etkili oldukları tartışılmıştır. Soğuk Savaş rekabetinin yoğunlaştığı dönemlerde süper güçlerin ekonomik ve askeri yardımlar karşılığında geçici üyeleri etkiledikleri tespit edilmiştir (Todd, 1969; Kuziemko ve Werker, 2006; Bueno de Mesquita ve Smith, 2010; Dreher vd., 2014; Vreeland ve Dreher, 2014; Hwang vd., 2015).

Türkiye'nin Konsey'e sunduğu karar taslakları, performansı hakkında bilgi verebilir. Zira karar taslakları belirli bir konuda tartışma bağlamının belirlenmesinde rol oynayabilir. Ayrıca taslağın kabulü veya reddi siyasi etkililiğin bir ölçüsü olarak değerlendirilebilir. Konsey'e sunulan pek çok karar taslağı iki veya daha fazla üye tarafından ortaklaşa hazırlanmaktadır. Geçici üyelerin bir dönem üye oldukları hatırlandığında, bu konuda daha ziyade dâimi üyelerin öne çıktığı görülmektedir. (Todd, 1969: 64-5). Türkiye 1951'de 5, 1961'de 2, 2009'da 12 ve 2010'da 16 karar taslağı sunmuştur. Türkiye'nin bu döneme kadar sunduğu taslakların %43'ü 2009-2010 döneminde gerçekleşmiştir (UN Digital Library, Draft Resolutions and Decisions, 2021).

Türkiye 1951-52, 1954-55 ve 1961 dönemlerinde toplam 201 toplantıya katılmış ve bunların 16'sına başkanlık yapmıştır (Balci ve Hazar, 2020: 5). 2009-2010 döneminde ise 402 toplantıya katılmış ve 38'ine başkanlık yapmıştır. Haziran 2009 ve Eylül 2010'da dönem başkanlığını üstlenmiştir (United Nations Dag Hammarskjöld Library, 2009; 2010). Konsey'deki temsilcileri 1951-52 ve 1954-55 dönemlerinde Selim Sarper,⁷ 1961'de Turgut Menemencioğlu, 2009-2010'da Baki İlkin⁸ ve Ertuğrul Apakan'dır (T.C. BM Dâimi Temsilciliği). Oylama oturumlarının yaklaşık yarısı usule ve işleyişe ilişkin kararlardır, bu nedenle salt çoğunluğu geçmesi gereklidir. Karar taslakları açısından değerlendirildiğinde, 1951-52, 1954-55 ve 1961 dönemlerinde Türkiye'nin oy tercihlerinin ABD ile benzerlik oranı %83, İngiltere ile %93, Fransa ile %80 ve SSCB ile %40'tır. ABD tarafından sunulan önerilerde %97, SSCB önerilerinde ise %15 benzerlik görülmektedir. Usule ilişkin konularda ABD ile %82, SSCB ile %18 benzerlik görülmektedir. (Balci ve Hazar, 2020: 5-6). (Bkz. Grafik 1) Dolayısıyla bu üç dönemde Türkiye'nin oy verme davranışı NATO müttefikleriyle uyum içerisindedir. Bu dönemde Türkiye'nin siyasal etkililiğinin görece düşük olduğu görülmektedir. Zira başkanlığı süresince Konsey'in gündemine herhangi bir bölgesel sorunu getirmemiş ve bağımsız girişimlerde bulunmamıştır. Daha ziyade NATO müttefiklerinin önerdiği konuları desteklemekle yetinmiştir. (Balci ve Hazar, 2020: 5).

7 1951'deki bazı toplantılara Selim Sarper'in sağlık sorunları nedeniyle İlhan Savut katılmıştır (Balci ve Hazar, 2020: 5).

8 Ocak-Ağustos 2009'da başdanışman sıfatıyla görev yapmıştır.

Grafik 1: Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi'ndeki Oy Tercihlerinin Dâimi Üyelerle Karşılaştırıldığında Benzerlik Oranı (%)

Kaynak: Balcı ve Hazar (2020)'in çalışmasındaki verilerden yararlanılmıştır.

Türkiye Güvenlik Konseyi'nde görev yaptığı 1951'de 7,⁹ 1952'de 2,¹⁰ 1954'te

9 Bu kararlar şunlardır: S/RES/90(1951), S/RES/91(1951), S/RES/92(1951), S/RES/93(1951), S/RES/94(1951), S/RES/95(1951), S/RES/96(1951). Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 1951*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1951> (17.04.2021).

10 Bu kararlar şunlardır: S/RES/97(1952), S/RES/98(1952). Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 1952*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1952> (17.04.2021).

2,¹¹ 1955'te 5,¹² 1961'de 10,¹³ 2009'da 48¹⁴ ve 2010'da 59¹⁵ karar taslağında oy kullanmıştır. İlk üç dönemde Keşmir Sorunu, Filistin Sorunu, Süveyş Krizi, İngiliz-İran petrol davası ve Kuzey Afrika'daki sömürge karşıtı hareketler konuları gündeme gelmiştir. 2009-2010'da ise Fildişi Sahili, Somali, Irak, Eski Yugoslavya ülkeleri ve Afrika ve Asya'daki çeşitli ülkelerin sorunları başta olmak üzere pek çok konu gündeme gelmiştir (United Nations Digital Library, *Voting Data*). Bu yedi yıldaki 133 kararda Türkiye sadece 1873 (2009), 1898 (2009), 1929 (2010) ve 1930 (2010) sayılı kararları reddetmiştir. 1873, 1898 ve 1930 sayılı kararlar Kıbrıs'taki BM Barış Gücü (UNFICYP)'nün görev süresinin uzatılması hakkındaydı (United Nations Security Council, *S/RES/1873(2009)*; *S/RES/1898(2009)*; *S/RES/1930(2010)*). Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki tavrı milli çıkarları ve dış politika öncelikleriyle yakından ilgilidir. Bu nedenle söz konusu kararlara karşı Türkiye ilkeli bir duruş sergilemiştir. 1929 sayılı karar ise İran'ın nükleer araştırma-geliştirme ve zenginleştirme faaliyetleri dolayısıyla alınan önlemler hakkındaydı (United Nations Security Council, *S/RES/1929(2010)*). Bu dört karar haricinde Türkiye'nin diğer üyelerle birlikte hareket etme eğilimi gösterdiği söylenebilir.

Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ndeki performansı gündem belirlemek ve dâimi üyeleri etkilemek açısından değerlendirilebilir. Özellikle Mayıs 2010'da İsrail'in Mavi Marmara saldırısı olayı ve İran'ın nükleer sorunu konuları bu açıdan önem taşımaktadır (İlgit ve Ozkececi-Taner, 2014: 188). Mavi Marmara

-
- 11 Bu kararlar şunlardır: S/RES/104(1954), S/RES/105(1954). Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 1954*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-securitycouncil-1954> (17.04.2021).
 - 12 Bu kararlar şunlardır: S/RES/106(1955), S/RES/107(1955), S/RES/108(1955), S/RES/109(1955), S/RES/110(1955). Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 1955*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1955> (17.04.2021).
 - 13 Bu kararlar, 161 sayılı ve 170 sayılı kararlar arasındaki kararlardır. Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 1961*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-1961> (17.04.2021).
 - 14 Bu kararlar, 1860 sayılı ve 1907 sayılı kararlar arasındaki kararlardır. Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 2009*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-2009> (17.04.2021).
 - 15 Bu kararlar, 1908 sayılı ve 1966 sayılı kararlar arasındaki kararlardır. Kararlar için bkz. United Nations Security Council, *Resolutions adopted by the Security Council in 2010*, <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-2010> (17.04.2021).

Olayı sırasında Türkiye, BMGK'den acil toplantı talebinde bulunmuş (United Nations Security Council, S/2010/266) ve gerek ikili gerekse çok taraflı forumlarda İsrail'e karşı aktif bir kampanya başlatmıştır. Güvenlik Konseyi'ni İsrail'in saldırganlığını şiddetle kınayan, olayla ilgili acil soruşturma başlatan ve sorumluların cezalandırılmasını içeren bir başkanlık bildirgesini kabul etmeye çağırmıştır (United Nations Security Council, SC/9940). Konsey, eylemleri kınayan bir bildiri yayınlamış, gemilerin ve sivillerin derhal serbest bırakılmasını talep etmiş ve uluslararası standartlara uygun, tarafsız, güvenilir ve şeffaf bir soruşturma yapılması çağrısında bulunmuştur (United Nations Security Council, S/PRST/2010/9). Ancak Türkiye'nin resmi özür ve Gazze ablukasının kaldırılması taleplerine yer verilmemiştir. Bununla birlikte, Türk yetkililer bildirin oybirliğiyle alındığını ve uluslararası toplumun vicdanını yansıttığını belirterek önemini vurgulamışlardır. Her ne kadar bu olayda Türkiye'nin gündem belirleme konusunda başarılı olduğu görülse de dâimi üyeleri etkileme konusunda etkili olamamıştır (Ilgit ve Ozkececi-Taner, 2014: 192).

Türkiye'nin İran'a karşı daha geniş yaptırımlar uygulanmasına yönelik tavrına bakıldığında, Brezilya ile birlikte yürüttükleri arabuluculuk faaliyeti ön plana çıkmaktadır. 17 Mayıs 2010'da kabul edilen 'Tahran Bildirisi', hükümetler arası bir fikir birliği protokolü olarak düşünülebilir (bkz. T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2010). Türkiye bu süreçte yer almasından dolayı Brezilya ile birlikte yaptırım kararına ret oyu vermiştir. Aynı zamanda enerji ve ticaret konularında İran ile geliştirdiği ilişkilerin bozulmamasını da istememiştir. BM dâimi temsilcisi Apakan, bildirin yarattığı ivmenin ve genel diplomatik sürecin olumsuz etkilenmemesi için bu kararı aldıklarını belirtmiştir (BBC Türkçe, 2010).

4. Türkiye'nin Üyelik Motivasyonu: Statü Arayışı

Bu çalışmada, Türkiye'nin 'ontolojik güvenlik' ihtiyacıyla statü kimliğini yüksek bir statü kulübü olan BMGK aracılığıyla referans grubu olan Batılı devletler ve büyük güçler nezdinde tanıtmaya çalıştığı iddia edilmektedir. Bu noktada üyelik dönemlerinde oy verme davranışları ve performansları 'tanınma pratiklerini' oluşturmaktadır. Bu pratikler ise üyelik dönemlerinin tarihsel, yapısal ve sosyal bağlamları içerisinde anlamlandırılabilir. Uluslararası sistemin yapısı, devletin görece güç kapasitesi, tehdit algıları ve karar vericilerin dış politika yönelimleri bu pratiklere etkide bulunmaktadır.

1950-60 arası dönem ABD liderliğindeki Batı ve SSCB liderliğindeki Doğu blokları arasında kutuplaşma ve rekabetin yoğunlaştığı dönemlerdir. İki süper gücün dominant olduğu bu dönemde uluslararası sistem iki kutuplu yapıya sahiptir. Türkiye'nin bu yapı içerisinde statü arayışı Batı kampına yönelik olmuştur. Osmanlı imparatorluğunun son asrından Türkiye'nin kuruluşu dönemine uzanan süreklilik boyunca statü kimliğini oluşturan 'muasır

medeniyetler seviyesine ulaşma' hedefi Batı'yı yakalama/Batılı devlet olma arzusu temelinde şekillenmiştir. Bu nedenle Batılı kurumlar, değerler ve uygulamalar ülkeye uyarlanmıştır. Statü kimliğinin tanınması, Türkiye'nin Batılı devletler tarafından oluşturulmuş politik, ekonomik ve güvenlik kurumlarına dahil edilmesiyle somutlaşmıştır. 1948'de Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECE)'ne ve 1950'de Avrupa Konseyi'ne katılması bunun tezahürleridir. Truman Doktrini (1947) ve Marshall Planı (1948)'nin ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlamaya dönük dış yardım¹⁶ ve maddi güvenlik ihtiyacından kaynaklandığı argümanına alternatif olarak sosyal açıdan ülkenin konumunu belirlemeye dönük girişimler olduğu söylenebilir. Burada göz ardı edilmemesi gereken bir husus da ülkenin tehdit algılarıdır. II. Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin toprak ve üs talepleri karşısında oldukça güç duruma düşen Türkiye, aralarındaki güç kapasitesi düşünüldüğünde SSCB ile baş edemeyecek durumda olduğu için somut güvenlik garantileri elde etmeye çalışmıştır (Gönlübol ve Ülman, 1966: 147-156; Oran, 1970: 65-72; Ülman, 1972: 260-62; Aydın, 2000: 110-11; Erhan, 2016: 528-42). Bu noktada NATO'ya dahil olma hedefi bir yönden maddi güvenlik ihtiyacına yönelik iken, diğer yönden Batı güvenlik ittifakı içerisinde yer alma bakımından 'sosyal güvenlik' ihtiyacına yöneliktir. Dolayısıyla pek çok alanda tanınma pratikleri yoluyla ülkenin uluslararası sosyal ortamda statü elde etmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sonrası oluşan yeni dünya düzeninde konumunu belirleme çabası statü arayışı olarak değerlendirilebilir. Batı kampının eşit ve saygın bir üyesi olmak için çeşitli örgütlere üye olarak tanınmaya çalışan Türkiye'nin 25 Nisan 1945'te San Francisco Konferansı'na kurucu üye olarak katılarak BM Şartı'nı imzalaması önem taşımaktadır. Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından sorumlu organ olan BMGK bir statü kulübüdür. Geçici üyelik mekanizması bir devletin arzu ettiği statü kimliğini büyük güçler ve diğer üye devletler nezdinde tanınmasını sağlayacak bir araç olarak görülebilir. Türkiye 1946'da iki defa üyelik için yarışmasına rağmen herhangi bir üye devletin oyunu alamayarak başarısız olmuştur. Buna benzer şekilde NATO'ya üye olmak için 11 Mayıs 1950'de başvuruda bulunmuş, ancak netice alamamıştır. Her iki örnekte de Türkiye'nin 'statü güvensizliği' yaşadığı söylenebilir. Bu güvensizlik NATO örneğinde Kore Savaşı'na asker gönderilmesi sonrası 18 Şubat 1952'de üye olunmasıyla ve 7 Ekim 1950'de Ortadoğu bölgesinden BMGK geçici üye seçilmesiyle giderilmiştir.

16 Türkiye 1949-53 yılları arasında ABD'den yaklaşık 225 milyon dolar ekonomik yardım ve 305 milyon dolar askeri yardım; 1954-62 yılları arasında yaklaşık 867 milyon dolar ekonomik yardım ve 1 milyar 550 milyon tutarında askeri yardım almıştır (Erhan, 2016: 553).

Türkiye'nin statü arayışının belirlenmesinde dönemin hükümetleri ve karar vericilerin yönelimleri etkilidir. Cumhuriyetin kurucu kadrosu uygarlık olarak Batı'yı kabul etmiş ve Batılı devletlerle aynı seviyeye ulaşmayı hedeflemişlerdir. Atatürk'ün söylem ve demeçlerinde bu hususa sıklıkla rastlanır. Örneğin 1923'te Fransız bir gazeteciye verdiği demeçte şu ifadeleri kullanmıştır: “...*Memleketler muhtelifdir, fakat medeniyet birdir ve bir milletin terakkisi için de bu yegâne medeniyete iştirak etmesi lâzımdır... Memleketimizi asrileştirmek istiyoruz. Bütün mesaimiz Türkiye'de asrî, binaenaleyh garbî bir hükümet meydana getirmektir... Türklerin asırlardan beri takip ettiği hareket, devamlı bir istikamet muhafaza etti. Biz daima şarkdan garba doğru yürüdük.*” (Atatürk, 1961: 67-8).

15., 16., 17. ve 18. CHP hükümetleri döneminde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve hükümet yetkililerinin Batı kampında yer almaya dönük tercihleri iç siyasi sistemde de değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Ülkenin tek-partili sistemden çok-partili sisteme dönüşümü bir açıdan statü arayışının bir yansıması olarak da görülebilir. DP hükümetleri dönemine gelindiğinde statü kimliğinin ve arayışın CHP hükümetlerinden farklılaşan bir yanı yoktur. Bu noktada uluslararası sistemin yapısı, tehdit algıları ve göreceli güç kapasitesi devamlılık taşıyarak statü kimliğinde ve arayışında da süreklilik söz konusudur.

Türkiye'nin tanınma arzusunun gerçekleştirilmesi için kendisine ek güvenlik sağlamayan ittifakların yaratılmasında aktif rol üstlendiği görülmektedir. Balkan Paktı (1954) ve Bağdat Paktı (1955)'nin kurulması buna örnektir. Ayrıca Bandung Konferansı'nda Batı yanlısı duruşu dikkate değerdir (Gönlübol ve Ülman, 1966: 162-170; Ülman, 1972: 270-73; Aydın, 2000: 112-6). Türkiye'nin bu girişimleri ittifak yükümlülüğünü göstermekle birlikte statü konumunu göstermesi açısından tanınma pratikleri olarak değerlendirilebilir. Ülkenin Batı kampının ittifak yapısı içerisinde konumunu sağlamlaştırması tanınma pratikleri aracılığıyla gerçekleştirilirken 'ontolojik güvenlik' elde edilmektedir.

Türkiye'nin BMGK geçici üyelikleri ile ilgili dikkat çekici bir husus seçildiği bölgelerle ilgilidir. 1946'da (iki defa) ve 1950'de Ortadoğu bölgesi için yarışırken 1953 ve 1959 seçimlerinde Doğu Avrupa bölgesinden seçilmiştir. Seçim bölgesindeki bu kayma hakkında Balci ve Akçalı (2021) ABD'nin stratejik önceliklerini öne çıkarmaktadır. SSCB'nin Doğu Avrupa bölgesindeki etkisini azaltmak için ABD'nin Türkiye'nin bu bölgede yarışmasını istediğini diplomatik belgelere dayanarak açıklamaktadırlar. Ancak yine aynı kaynağa belirtildiği üzere Türk Dışişleri Bakanlığı yetkilileri aday olup da seçilemedikleri takdirde prestij kaybına uğrayacaklarını belirterek 'makul bir güvence' talep etmişlerdir. ABD'li yetkililerin yoğun lobi çalışması sonucu hazırladığı rapor doğrultusunda Türk yetkililer ikna olarak seçimlere adaylığını koymuşlardır (Balci ve Akçalı (2021): 10-11). İkinci bir husus dönemin hükümet yetkililerinin Türkiye'yi Ortadoğu ülkesi olarak değil Avrupa'nın bir parçası

olarak gösterme gayretleridir. Örneğin eski İçişleri Bakanı Şükrü Kaya (1953) seçim sonucunda Türkiye'nin Avrupalılığının teyit edildiğini belirtmiştir. Bu noktada hem ABD'nin Türkiye'yi 'iyi ve yararlı bir müttefik' olarak gördüğü hem de Türk yetkililerin ülkenin Avrupalılığını önemseydiği söylenebilir. Dolayısıyla bu tercih Türkiye'nin statü kimliğine uygunluk arz eden bir eylemdir. Ayrıca 1953 ve 1959 (anlaşma sağlanarak) seçimlerini kazanması ilgili ülkeler nezdinde itibar ve prestij kazandığını göstermektedir.

Türkiye'nin Batılı ülkeler ve müttefikleri nezdinde edinmek istediği statüye ilişkin arayış başka bir açıdan bakıldığında önemli riskler de yaratmıştır. Başta Arap ülkeleri olmak üzere bölge ülkeleri tarafından sömürgeci/emperyalist ülkelerin bölgedeki 'karakolu, aracı, piyonu' olarak algılanma tehlikesine yol açmıştır. Türkiye'nin bölge ülkelerinin çıkarlarına aykırı addettikleri konularda Batılı ülkeleri desteklemesi ve onlarla hareket etmesi bu ülkeler nezdinde itibar ve prestij kaybına neden olmuştur. Anglo-İran petrol meselesi, Süveyş Krizi ve Kuzey Afrika'daki sömürgecilik karşıtı hareketler konusundaki tutumu buna örnek olarak verilebilir. Bu nedenle ilerleyen süreçte başta Kıbrıs Sorunu olmak üzere belirli konularda bölge ülkeleri ve "üçüncü dünya" ülkeleri tarafından yalnız bırakılmıştır (Balci ve Hazar, 2020: 8, 10; Aydın, 2000: 115). Ancak burada belirtilmesi gereken husus, statü kimliğinin tanınması için referans grubunun Ortadoğu veya bölge ülkeleri değil, Batı bloku ülkeleri olmasıdır. Önemli olan arzu edilen statü kimliğinin ilgili statü grubu tarafından tanınması ve kabul edilmesidir. Bu noktada tanınma pratiklerinin diğer devletler tarafından olumlu veya olumsuz görülmesi birincil öneme sahip değildir.

Türkiye'nin bir sonraki Konsey geçici üyeliği, Soğuk Savaş sonrasında iki kutuplu sistemin çökerek SSCB'den kaynaklanan tehdidin ortadan kalktığı çok kutuplu bir sürece evrilen dönemde gerçekleşmiştir. Uluslararası sistemde gerçekleşen bu değişim diğer devletler gibi Türkiye'nin de yeni dünya düzeninde nasıl bir rol oynayacağı ve statü edineceği hakkında tartışmaları beraberinde getirmiştir. Statü kimliği bu dönemde 'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma' anlamında sürekliliğini korurken medeniyet/uygarlık tasavvurunda yeni bir düşünüş söz konusu olmuştur. Statü arayışı çeşitlenmiş ve referans grubu sadece Batılı devletleri değil¹⁷ Balkanlar, Ortadoğu, Kafkasya, Orta Asya başta olmak üzere dünyanın diğer bölgelerindeki ülkeleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir. 2002'de AKP'nin iktidara gelmesi sonrasında Türk dış politikasında vizyon değişikliği bu bakımdan önem arz eder. Başbakan Erdoğan'ın başdanışmanı ve sonradan Dışişleri Bakanı olan Ahmet Davutoğlu'nun Türk dış politikasına dair

17 Türkiye'nin arzu ettiği statü kimliği -'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma/Batılı devlet olma- AB'ye dahil olma hedefi üzerinden de okunabilir.

vizyonu bu noktada dikkate değerdir (Sözen, 2010: 104).¹⁸ Türkiye’yi tarihsel-kültürel-coğrafi-stratejik boyut temelinde analiz eden Davutoğlu (2001; 2009: 191; 2011: 135), ülkenin Soğuk Savaş sırasında ‘kanat/kenar ülke’ konumundan, Soğuk Savaş sonrasında ‘merkez ülke’ konumuna dönüşmesi gerektiğini belirtir. Türkiye’nin imparatorluk geçmişinden aldığı tarihsel mirasın sonucu coğrafi derinliğe sahip olduğunu ve bu nedenle çevresindeki tüm bölgesel sistemlere aktif katılım sağlaması gerektiğini savunur.¹⁹ 2002-2008 yıllarında Türk dış politikasına bakıldığında, bu vizyon doğrultusunda küresel ve bölgesel düzen içerisinde yer alınmaya çalışıldığı, proaktif ve pragmatik bir dış politika sergilemeye başlandığı görülür (Uzer, 2018: 32-3; Parlar Dal, 2016: 13-15; Parlar Dal ve Kurşun, 2018: 3-6). Bölgesinde ‘oyun kurucu’ olmaya çalışan ve küresel meselelerde söz hakkına sahip olmak isteyen Türkiye’nin ‘İslam medeniyeti tasavvuru içinde Batılı bir devlet olma’ hedefiyle statü arayışı içerisinde olduğu söylenebilir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın BMGK’de reform yapılması çağrısı ve “Dünya beşten büyüktür” söylemi bu arayışın bir ifadesi olarak görülebilir. Bu dönemde BMGK geçici üyeliği yeni statü kimliğinin tanınması noktasında uygun bir araç işlevi görmüştür.

Sonuç

Bu çalışmada Türk dış politikası literatürdeki hakim yaklaşımlardan farklı olarak sosyal, tarihsel, yapısal ve düşünsel boyutlarıyla statü mücadelesi yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Realist kuram başta olmak üzere genellikle geleneksel kuramlar üzerinden Türk dış politikasını okuma tarzına alternatif olarak Konstrüktivist ve eleştirel yaklaşımlardan yararlanılması, göz ardı edilen veya üzerinde durulmayan pek çok konunun ‘anlaşılmasına’ ve ‘açıklanmasına’ katkı sağlayacaktır. Herhangi bir konuda tarihselliğin, sosyalliğin ve olumsuzluğun dışarıda bırakılması süreklilik ve değişim unsurlarının yakalanmasını zorlaştırmakta; bu yüzden kapsamlı ve bütünlüklü bir çerçevenin oluşturulması güçleşmektedir. Bu noktada farklı ontolojik, epistemolojik ve metodolojik duruşa sahip kuram ve yaklaşımlardan yararlanılması gerekmektedir.

18 Geleneksel Türk dış politikasına eleştirel yaklaşarak tarih ve kültür boyutuna vurgu yapan İsmail Cem de 1997-2002 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunarak alternatif bir vizyon ortaya koymuştur. Cem ile Davutoğlu’nun dış politika vizyonlarını karşılaştırmalı biçimde ele alan bir çalışma olarak bkz. (Tuğtan, 2016).

19 Davutoğlu, yeni dönemde Türk dış politikasına yön verecek altı ilke üzerinde durmaktadır: güvenlik ve özgürlük arasında denge, komşularla sıfır sorun, proaktif ve önleyici diplomasi, çok boyutlu dış politika, yeni bir dış politika tarzı ve ritmik diplomasi (Foreign Policy, 2013).

Bu çalışmada, Türkiye'nin uluslararası toplumda arzu ettiği statü kimliğini çeşitli tanınma pratikleri aracılığıyla sergilediği ve diğer devletler (ilgili referans grubu) tarafından tanınması için mücadele ettiği öne sürülmüştür. Buradan hareketle literatürde az çalışılmış BMGK geçici üyelikleri konusuna odaklanılmıştır. Türkiye'nin üyelik motivasyonu özgün bir yaklaşımla 'ontolojik güvenlik' ihtiyacına dayandırılmıştır. Burada rasyonalist-araçsalcı yaklaşımın ötesinde konuya alternatif bir bakış açısı sağlamak ve konunun maddi boyutu karşısında sosyal boyutunu gündeme getirmek hedeflenmiştir.

Türkiye'nin 'muasır medeniyetler seviyesine ulaşma/Batılı devlet olma' hedefi statü arzusunu oluşturmakta ve süreklilik taşımaktadır. Ancak burada medeniyet tasavvuru statü arayışını ve tanınma talep edilecek referans grubunu değiştirmekte, çeşitlendirmektedir. Uluslararası sistemin yapısı, görelî güç kapasitesi, tehdit algıları ve karar vericilerin yönelimleri gibi parametreler de göz önünde bulundurularak, Türkiye'nin ilk üç üyelik döneminde 'Batı kampının eşit ve saygın bir üyesi' ve 'iyi ve yararlı bir müttefik' olma motivasyonu Batılı devletler tarafından; 2009-2010 döneminde ise 'merkez ülke' ve 'oyun kurucu' olma motivasyonu AB ve Afroasya coğrafyasındaki ülkeler tarafından tanınma talep ettiği görülmektedir. BMGK özelinde statü arayışına odaklanan bu çalışmaya alternatif veya karşı olarak farklı örnekler ve pratikler üzerinden ampirik incelemeler yapılmalı ve iddianın geçerliliği test edilmelidir.

Bu çalışmanın eksik bıraktığı hususlardan biri, başarısız olduğu üyelik seçimleridir. 1946 ve 1976'daki başarısız seçimlerden sonra, 2015-16 dönemi için 2014'te yapılan seçimlerin üçüncü turunda sadece 60 oy alarak rakiplerine (Yeni Zelanda ve İspanya) göre geride kalması nasıl açıklanabilir (BBC Türkçe, 2014)? İkinci olarak, Türkiye'nin arzu ettiği statü kimliği nasıl inşa olmakta ve değişim geçirmektedir? Üçüncü olarak, statü kimliğinin tanınıp tanınmadığı nasıl ölçülecektir? Dördüncü olarak, Türk dış politikasında 'statü memnuniyetsizliği' durumunda ne tür tepkiler ortaya konmuş ve pratikler sergilenmiştir? Bu bunlara benzer sorular gelecek çalışmalarda ele alınmalıdır.

Türkiye'nin son dönemde statü arzusuna dair söylemlerine dikkat edildiğinde ne ölçüde tutarlı olduğu tartışma konusudur. Bir karşılaştırma yapılacak olursa, 19. yy başlarında Almanya ve Japonya'nın statü arzularına bakıldığında 'dünya gücü' olmaya çalıştıkları görülür; ancak her iki devlet de bu statünün gerekli belirteçlerine, maddi güç kapasitesine sahiptirler ya da diğer devletlere yakın seviyededirler. Türkiye örneğinde 'Dünya beşten büyüktür' söylemine bakıldığında, uluslararası politikada bölgesel güç veya büyük güç olma arzusuna dair bir statü arayışı içerisinde bulunduğu söylenebilir. Ancak bu statünün gerekliliklerini yerine getirecek belirteçlere sahip olunup olunmadığı tartışmalıdır. Türkiye'nin statü memnuniyetsizliği, dolayısıyla 'ontolojik güvensizlik' yaşamaması için ya maddi güç kapasitesini artırması ya da hedeflediği statü grubunu değiştirmesi gerekir.

Son olarak, uluslararası politikada statü mücadelesi üzerine sıklıkla çalışılan Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya, Almanya, Japonya gibi ülkelerin yanı sıra Türkiye örneğinin ele alınması ileri dönemde karşılaştırmalı çalışmaların yapılmasını mümkün kılacaktır. Farklı kuramsal bakış açılarıyla farklı ülkelerin belirli açılardan karşılaştırılması statü mücadelesi yaklaşımını geliştirecek ve uluslararası ilişkiler disiplininin zenginleşmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aral, Berdal (2009), "Turkey in the UN Security Council: Its Election and Performance", *Insight Turkey*, 11 (4): 151-168.
- Atatürk, Gazi Mustafa Kemal (1961), *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III* (Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları: I) (Toplayan: Nimet Arsan).
- Aydin, Mustafa (2000), "Determinants of Turkish Foreign Policy: Changing Patterns and Conjunctures during the Cold War", *Middle Eastern Studies*, 36 (1): 103-139.
- Balci, Ali ve Emel Akçalı (2021), "Enjoy Your New Region! The US Strategy of Shifting Turkey's Caucasus in the UN Security Council in 1953", *Geopolitics*, 1-21.
- Balci, Ali ve Talha İsmail Duman (2021), "Turkey's Candidature to the UN Security Council Seat in 1948: Why the West's 'Favorite' Candidate Lost", *Turkish Historical Review*, 11 (2-3): 284-302.
- Balci, Ali ve Ayşenur Hazar (2020), "Turkey in the UN Security Council during the Cold War: elections, voting motivations and alliance commitments", *Middle Eastern Studies*, 57 (2): 279-291
- BBC Türkçe (09.06.2010), "BM İran'a yeni yaptırımları onayladı", https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/06/100609_un_iran (29.04.2021).
- BBC Türkçe (17.10.2014), "Türkiye BM Güvenlik Konseyi'ne giremedi", https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141016_turkiye_bm (02.05.2021).
- Bueno de Mesquita, Bruce ve Alastair Smith (2010), "The Pernicious Consequences of UN Security Council Membership", *Journal of Conflict Resolution*, 54 (5): 667-686.
- Charter of the United Nations, United Nations, <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> (19.04.2021).
- Clunan, Anne L. (2009), *The Social Construction of Russia's Resurgence: Aspirations, Identity, and Security Interests* (Washington, DC: Johns Hopkins University Press).
- CNN Türk (2008), "Türkiye BM'de geçici üyeliğe seçildi", <https://www.cnnturk.com/2008/dunya/10/17/turkiye.bmde.gecici.uyelige.secildi/497124.0/index.html> (29.04.2021).
- Dafoe, Allan, Jonathan Renshon ve Paul Huth (2014), "Reputation and Status as Motives for War", *Annual Review of Political Science*, 17: 371-393.
- De Carvalho, Benjamin ve Iver B. Neumann (2015), *Small State Status Seeking: Norway's quest for international standing* (New York: Routledge).
- Davutoğlu, Ahmet (2001), *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu* (İstanbul: Küre Yayınları).
- Davutoğlu, Ahmet (2009), *Küresel Bunalım: 11 Eylül Konuşmaları* (İstanbul: Küre Yayınları).

- Davutoğlu, Ahmet (2011), *Teoriden Pratiğe: Türk Politikası Üzerine Konuşmalar* (İstanbul: Küre Yayınları).
- Davutoğlu, Ahmet (2013), "Zero Problems in a New Era", <https://foreignpolicy.com/2013/03/21/zero-problems-in-a-new-era/> (28.04.2021).
- Dreher, Axel, Matthew Gould, Matthew D. Rablen ve James R. Vreeland (2014), "The determinants of election to the United Nations Security Council", *Public Choice*, 158 (1): 51-83.
- Duque, Marina (2018), "Recognizing International Status: A Relational Approach", *International Studies Quarterly*, 62 (3): 577-592.
- Dünya (2009), "Türkiye, BM Güvenlik Konseyi'nde başkanlığı devraldı", <https://www.dunya.com/dunya/turkiye-bm-guvenlik-konseyi039nde-baskanligi-devraldihaberi79383> (29.04.2021).
- Erhan, Çağrı (2016), "ABD ve NATO'yla ilişkiler", Oran, Baskın (Der.), *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt: I: 1919-1980*, 21. bs. (İstanbul: İletişim Yayınları): 522-575.
- Freedman, Joshua (2016), "Status insecurity and temporality in world politics", *European Journal of International Relations*, 22 (4): 797-822.
- Göğüş, Hasan (2008), "The Vision for Turkey on the UN Security Council", *Turkish Policy Quarterly*, 7 (2): 39-44.
- Gönlübol, Mehmet ve Haluk Ülman (1966), "Türk Dış Politikasının Yirmi Yılı, 1945-1965", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 21 (1): 143-182.
- Götz, Elias (2020), "Status Matters in World Politics", *International Studies Review*, 23 (1): 228-247.
- Gül, Abdullah (2007), "Why is a Non-Permanent Seat for Turkey at the United Nations Security Council Important for Herself, Her Region and the World", *Turkish Policy Quarterly*, 6 (4): 13-16.
- Hopf, Ted (2002), *Social Construction of International Politics: Identities and Foreign Policies, Moscow, 1955 and 1999* (Ithaca, NY: Cornell University Press).
- Hürriyet (2008), "Turkish officials hail Turkey's United Nations Security Council seat", <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkish-officials-hail-turkeys-united-nations-security-councilseat-10150122> (29.04.2021).
- Hwang, Wonjae, Amanda G. Sanford ve Junhan Lee (2015), "Does Membership on the UN Security Council Influence Voting in the UN General Assembly?", *International Interactions*, 41 (2): 256-278.
- İlgiç, Asli ve Binnur Özkececi-Taner (2014), "Turkey at the United Nations Security Council: 'Rhythmic Diplomacy' and a Quest for Global Influence", *Mediterranean Politics*, 19 (2): 183-202.
- Jones, Catherine (2014), "Constructing Great Powers: China's Status in a Socially Constructed Plurality", *International Politics*, 51 (5): 597-618.
- Kaya, Şükrü (1953), "Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne üyeliği", *Hürriyet*, 12 Ekim.
- Khong, Yuen F. (2019), "Power as Prestige in World Politics", *International Affairs*, 91 (1): 119-42.
- Kirecci, Akif (2009), "Turkey in the United Nations Security Council", *SETA Brief No: 28*, http://setadc.org/wp-content/uploads/2015/05/SETA_Policy_Brief_No_28_Turkey_UNSC_Akif_Kirecci.pdf%20 (28.04.2021).
- Kuziemko, Ilyana ve Eric Werker (2006), "How Much Is a Seat on the Security Council Worth? Foreign Aid and Bribery at the United Nations", *Journal of Political Economy*, 114 (5): 905-930.

- Larson, Deborah W. (2021), "Social Identity Theory: Status and Identity in International Relations", *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-290> (18.08.2021).
- Larson, Deborah W. ve Alexei Shevchenko (2010), "Status Seekers: Chinese and Russian Responses to U.S. Primacy", *International Security*, 34 (4): 63–95.
- Larson, Deborah W. ve Alexei Shevchenko (2014), "Managing Rising Powers: The Role of Status Concerns", Paul, Tazha Varkey, Deborah W. Larson ve William Wohlforth (Der.), *Status in World Politics* (New York: Cambridge University Press): 33-57.
- Larson, Deborah W. ve Alexei Shevchenko (2019), *Quest for Status: Chinese and Russian Foreign Policy* (New Haven, CT: Yale University Press).
- Malone, David M. (2000), "Eyes on the Prize: The Quest for Nonpermanent Seats on the UN Security Council", *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations*, 6 (1): 3-23.
- Mitzen, Jennifer (2006), "Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma", *European Journal of International Relations*, 12 (3): 341-370.
- Morgenthau, Hans J. (1948), *Politics Among Nations; The Struggle for Power and Peace* (New York: Alfred A. Knopf).
- Murray, Michelle (2019), *The Struggle for Recognition in International Relations: Status, Revisionism, and Rising Powers* (Oxford: Oxford University Press).
- Neumann, Iver B. ve Benjamin De Carvalho (2015), "Introduction: Small States and Status", De Carvalho, Benjamin ve Iver B. Neumann (Der.), *Small State Status Seeking: Norway's quest for international standing* (New York: Routledge): 1-21.
- Oran, Baskın (1970), "Türkiye'nin "Kuzey'deki Büyük Komşu" Sorunu Nedir?", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 25 (1): 41-93.
- Parlar Dal, Emel (2016), "Conceptualizing and Testing the 'Emerging Regional Power' of Turkey in the Shifting International Order", *Third World Quarterly*, 37 (8): 1-29.
- Parlar Dal, Emel ve Ali Murat Kurşun (2018), "Turkey's global governance strategies at the UN compared to the BRICS (2008–2014): clarifying the motivation–contribution nexus", *Third World Quarterly*, 39 (9): 1-21.
- Paul, T. V., Larson, Deborah W. ve Wohlforth, William C. (Der.) (2014), *Status in World Politics* (New York: Cambridge University Press).
- Pedersen, Rasmus B. (2018), "Bandwagon for Status: Changing Patterns in the Nordic States Status-seeking Strategies?", *International Peacekeeping*, 25 (2): 217-241.
- Renshon, Jonathan (2017), *Fighting for Status: Hierarchy and Conflict in World Politics* (Princeton: Princeton University Press).
- Røren, Pal ve Paul Beaumont (2019), "Grading greatness: evaluating the status performance of the BRICS", *Third World Quarterly*, 40 (3): 429-450.
- Rumelili, Bahar ve Umut Can Adısönmez (2020), "Uluslararası İlişkilerde Kimlik-Güvenlik İlişisine Dair Yeni bir Paradigma: Ontolojik Güvenlik Teorisi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17 (66): 23-39.
- Sözen, Ahmet (2010), "A Paradigm Shift in Turkish Foreign Policy: Transition and Challenges", *Turkish Studies*, 11 (1): 103-123.
- TBMM (t.y.), https://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/e_kaynaklar_kutuphane_hukumetler.html (22.04.2021).

- T.C. BM Dâimi Temsilciliği (t.y.), "Dâimi Temsilcilik Tarihi ve Önceki Dâimi Temsilcilerimiz", <http://turkuno.dt.mfa.gov.tr/Mission/MissionChiefHistory> (19.04.2021).
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (2010), "17 Mayıs 2010 tarihli Türkiye, İran ve Brezilya Dışişleri Bakanları Ortak Deklarasyonu", <http://www.mfa.gov.tr/17-mayis-2010tarihli-turkiye-iranbrezilya-disisleribakanlari-ortak-deklarasyonu.tr.mfa> (27.04.2021).
- Todd, James E. (1969), "An Analysis of Security Council Voting Behavior", *Western Political Quarterly*, 22(1): 61-78.
- Tuğtan, Mehmet Ali (2016), "Kültürel Değişkenlerin Dış Politikadaki Yeri: İsmail Cem ve Ahmet Davutoğlu", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 13(49): 3-24.
- United Nations (1963), *A/RES/1991 (XVIII)*, [https://undocs.org/en/A/RES/1991\(XVIII\)](https://undocs.org/en/A/RES/1991(XVIII)) (14.04.2021).
- United Nations Dag Hammarskjöld Library (t.y.), "Security Council Meetings in 2009", <https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2009> (15.04.2021).
- United Nations Dag Hammarskjöld Library (t.y.), "Security Council Meetings in 2010", <https://research.un.org/en/docs/sc/quick/meetings/2010> (15.04.2021).
- United Nations Digital Library (t.y.), "Draft Resolutions and Decisions", https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&p=turkey&f=&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=50&c=Resource+Type&c=UN+Bodies&c=&of=hb&fti=0&fct__2=Security+Council&fti=0&fct__2=Security+Council&fct__1=Draft+Resolutions+and+Decisions (16.04.2021).
- United Nations Digital Library (t.y.), "Voting Data", https://digitallibrary.un.org/search?ln=en&cc=Voting+Data&p=turkey&f=&rm=&ln=en&sf=&so=d&rg=50&c=Voting+Data&c=&of=hb&fti=0&fct__2=Security+Council&fti=0&fct__2=Security+Council (18.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 1951", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1951> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 1952", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1952> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 1954", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1954> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 1955", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adopted-security-council-1955> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 1961", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-1961> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 2009", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-2009> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (t.y.), "Resolutions adopted by the Security Council in 2010", <https://www.un.org/securitycouncil/content/resolutions-adoptedsecurity-council-2010> (17.04.2021).
- United Nations Security Council (2009), "S/RES/1873(2009)", [https://undocs.org/S/RES/1873\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1873(2009)) (16.04.2021).
- United Nations Security Council (2009), "S/RES/1898(2009)", [https://undocs.org/S/RES/1898\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1898(2009)) (16.04.2021).

- United Nations Security Council (2010), "SC/9940", <https://www.un.org/press/en/2010/sc9940.doc.htm> (16.04.2021).
- United Nations Security Council (2010), "S/2010/266", <https://undocs.org/S/2010/266> (15.04.2021).
- United Nations Security Council (2010), "S/PRST/2010/9", <https://undocs.org/S/PRST/2010/9> (16.04.2021).
- United Nations Security Council (2010), "S/RES/1929(2010)", <https://undocs.org/S/RES/1929> (2010) (16.04.2021).
- United Nations Security Council (2010), "S/RES/1930(2010)", <https://undocs.org/S/RES/1930> (2010) (16.04.2021).
- Uzer, Umut (2018), "The Revival of Ottomanism in Turkish Foreign Policy: 'The World is Greater than five'", *Turkish Policy Quarterly*, 16 (4): 29-36.
- Ülman, Haluk (1972), "Türk Dış Politikasına Yön Veren Hareketler (1923-1968) II", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 27 (1): 241-273.
- Volgy, Thomas J., Renato Corbetta, Keith A. Grant ve Ryan G. Baird (2011), "Major Power Status in International Politics", Volgy, Thomas J., Renato Corbetta, Keith A. Grant ve Ryan G. Baird (Der.), *Major Powers and the Quest for Status in International Politics* (New York: Palgrave Macmillan): 1-26.
- Vreeland, James R. ve Axel Dreher (2014), *The Political Economy of the United Nations Security Council: Money and Influence* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Ward, Steven (2017), "Lost in Translation: Social Identity Theory and the Study of Status in World Politics", *International Studies Quarterly*, 61 (4): 821-834.
- Wohlforth, William C., Benjamin De Carvalho, Halvard Leira ve Iver B. Neumann (2017), "Moral authority and status in International Relations: Good states and the social dimension of status seeking", *Review of International Studies*, 44 (3): 526-546.